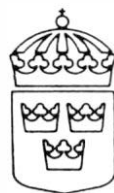

Motion till riksdagen

1988/89:Sf533

av Hans Göran Franck m.fl. (s)

Stöd till återvändande flyktingar

Mot.
1988/89
Sf533 — 546

För stora grupper av flyktingar, som kommit till Sverige under det senaste årtiondet, har frågan om återvändandet varit en viktig fråga i deras livssituation. När den politiska situationen förändrats i deras hemländer har man börjat planera för ett återvändande. I vissa fall har man återvänt utan någon förberedelse och då funnit att stora svårigheter uppstått i samband med att man på nytt skulle inträda i sitt hemlands sociala liv.

ABF har sedan länge haft en betydande studieverksamhet om återvändandet. Detta har uppmärksammats i flera riksdagsmotioner.

Två kristna frivilligorganisationer, Sociala Missionen, som är Svenska Missionsförbundets sociala och diakonala verksamhetsorgan och Diakonia, har också sedan några år arbetat med denna fråga i form av ett "förebyggande program för förberedelse och stöd inför återvändandet". Detta program har speciellt vänt sig till flyktingar från Latinamerika, men kan i sina metoder och grunddrag användas även för andra flyktinggrupper som planerar sitt återvändande.

Sociala Missionen arbetar sedan 1982 med stöd till flyktingar främst från Latinamerika och från 1984 har man deltagit i projekt kring återvändandefrågor. Diakonia är en internationell biståndsorganisation och stöder utvecklingsprojekt i Asien, Afrika och Latinamerika. Båda organisationerna samarbetar med program som stöder återvändande av flyktingar till Latinamerika, som till följd av demokratiseringsprocesserna där beslutat sig för att återvända. Under tre år har statens invandrarverk givit sitt stöd till detta försöksprojekt.

Erfarenheterna av denna försöksperiod har varit betydelsefulla i utformningen av ett förberedelseprogram för flyktingar som frivilligt planerar sitt återvändande till respektive hemland. Flera rapporter har lämnats som systematiskt prövat olika arbetsmetoder samt speglat erfarenheterna av ett återvändande. Den komplexa situation som beslutet och själva återvändandet innebär kräver en systematisering av metoder och arbetssätt i det sociala arbetet så att det blir mer fullständigt och avpassat för de återvändande.

En arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet har framlagt en rapport om återvändandefrågor med förslag om åtgärder (Ds 1988:33). Rapporten har remissbehandlats av olika organ och frivilligorganisationer, som arbetar med återvändandefrågor. Rapporten innehåller en redovisning av vad som görs i dag och det är endast inom några få områden man föreslår ett utökat stöd för dem som återvänder. Detta förslag är otillräckligt. Det är

emellertid hög tid att ett förslag till återvändandeprogram framläggs. Riksdagen har redan väntat länge på ett sådant förslag.

Sociala Missionen/Diakonias projektgrupp har funnit att följande arbetsprogram är mycket viktigt vid förberedelsen av ett återvändande till respektive hemland. Om de flyktingar som återvänder skall lyckas med sin återvandring krävs att man är väl förberedd om man skall kunna delta i respektive lands demokratiseringsarbete. Särskilda insatser behövs även för de barn och ungdomar, som rotats i Sverige och nu skall följa med sina föräldrar till för dem ej kända miljöer.

Det är viktigt inför återvändandet att

- man får information och rådgivning angående den verklighet till vilken man skall återvända. Det gäller frågor som berör den politiska situationen, arbetsmarknadsläget, bostadssituationen och samhällsförändringar i övrigt sedan man som flykting lämnade sitt hemland. För barn och ungdom är det även av stor vikt att få lära sig något om sitt lands historia och kultur samt förbereda sig för ett överflyttande i ett annat lands skolsystem.
- psykosocialt bearbeta de frågor som hör samman med beslutet om återvändandet. Detta är en mycket central del av programmet och är inriktat mot en analys av olika aspekter och problem samt deras konsekvenser och återverkningar hos individer, familjer och grupper, orsakade av den påtvingade rotlösheten, livet i exil och den nya situationen inför återvändandet. I denna del av programmet arbetar man med både individuella samtal och gruppaktiviteter för vuxna, ungdomar och barn.
- genom praktisk social information förbereda återvändandet till respektive hemland. I denna del av programmet tas frågornas upp om resebidrag, legalisering av handlingar, transport av utrustning, pensionsfrågor, statslösa barns situation, naturaliserade svenskar, skulder etc.
- man erhåller en lämplig fortbildning inför sitt återvändande. Sociala Missionen har bl.a. bedrivit undervisning i företagsekonomi med utgångspunkt att flera av dem som återvänder skall kunna starta mindre företag eller delta i olika kooperativa projekt. Denna utbildning skulle i samarbete med någon/några folkhögskolor och gymnasieskolor kunna utvidgas och specialinriktas med tanke på behoven i respektive hemland.
- biståndsmedel ställs till förfogande för sysselsättningsskapande projekt i respektive hemland. Gärna i kooperativ form och i vilket återvändande flyktingar skulle kunna delta och förmedla kunskap som de fått genom sin vistelse i Sverige.

Sociala Missionens/Diakonias projekt har hittills till större delen finansierats genom frivilliga gåvor. Endast en mindre del av projektet har kunnat finansieras genom projektanslag från statens invandrarverk.

Det är enligt vår mening av stor vikt för projektets fortsatta arbete och utveckling att medel ställs till förfogande i en storleksordning som gör arbetet meningsfullt. Projektet kostnadsberäknas till ca 700 000 kr. under budgetåret 1989/90. Därtill kommer behovet av utbildningsbidrag till vissa

flyktingar, som för sin förberedelse behöver delta i utbildning på någon folkhögskola eller gymnasieskola. För det sistnämnda behovet skulle finansiering kunna ske via SIDA:s budget och dess konto för humanitärt bistånd. När det gäller kooperativa projekt i respektive hemländer bör det även ske via SIDA:s budget.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ett förslag till förberedelseprogram för återvändande flyktingar,
2. att riksdagen beslutar att till det i motionen angivna projektet anvisa 400 000 kr. inom ramen för anslaget E 3. Åtgärder för invandrare (prop. 1988/89:100 bil 12).

Stockholm den 25 januari 1989

Hans Göran Franck (s)

Erkki Tammenoksa (s)

Evert Svensson (s)